بايىرعى قالا جاڭالانغانلار كەيىن ايساحان مۇزىكا اسپاپتارى دۇكەنى 3 قاباتتىق عيمارات قا كوشىپ كىردى

بايىرعى قالادا جاڭا تۇرمىس ⑨

□ انار بۇلت \ شينجياڭ گازەتىنىڭ ءتىلشىسى حان چين ـ يان

قاشقار بايىرعى قالاسى قۇمدارىبازا كوشەسىندە جۇرگەنىمىزدە، ايساحان ۇلتتىق مۇزىكا اسپاپتارى دۇكەنىنەن تامىلجعان مۇزىكا ءۇنىن ەستىدىك، ول التىنشى ۇرپاق مۇزىكا اسپاپتارىن جاساۋشى قۇدابەردى سالام جاڭادان جاساعان راۋاپتان شققان دىبىس ەدى.

دۇتتار، ءىجەك، راۋاپ... ايساحان ۇلتتىق مۇزىكا اسپاپتارى دۇكەنىنە بارساڭىز، ءار ءتۇرلى ۇيعۇر ءداستۇرلى مۇزىكا اسپاپتارىنىڭ تولىپ تۇرعاندىعىن كورەسىز، مۇزىكا ورىندىۋعا ارنالعان مۇزىكا اسپاپتارىنان سىرت، ادەمى دە ءبىدەيلى مۇزىكا اسپاپتارىنىڭ قولونەر اشكەي بۇيىمدارى دا بار.

"اكەمنىڭ باۋلۇنىندا مەن كىشكەنتايمنان مۇزىكا اسپاپتارىن جاساۋعا بەرىلدىم". قۇدابەردى ەسكە الىپ، سول جىلدارى وقۇدان تاراي سالىسىمەن اكەسىنەن مۇزىكا اسپاپتارىن جاساۋدى ۇيرەنگەندىگىن ايتتى. 30 نەشە جىل وتە شقتى، قۇدابەردى جەرگىلىكتى ورىندىعى ايتۇلى مۇزىكا اسپاپتارىن جاساۋشىعا جانە جوندەۋ شەبەرىنە اينالدى.

"بۇل مۇزىكا اسپاپتارى دۇكەنىن اتام اشقان". قۇدابەردى بىلاي دەدى: ءاسلى ءار بولمەسى ەكى دە ءۇش شارشى مەتر كەلەتىن ەكى، ءۇش شاعىن دۇكەندى ۇيدەگىلەر جەكە ـ جەكە اشقان بولاتىن، "بايىرعى قالانى جاڭالاۋ بىزگە ەڭ تاماشا دامۇ ورايىن الا كەلدى. جاڭالاۋ بارىسىندا اكەم بىرنەشە شاعىن دۇكەندى ءبىر دۇكەن ەتىپ بىرىكتىرىپ، قازىرگى 20 شارشى مەترەدەي جەردى يەلەگەن 3 قاباتتىق عيمارات قا كوشىردى".

مۇزىكا اسپاپتارىن جاساۋدىڭ جۇمىس ءتارتىبى وتە كوپ، ۇيلەسىمدى اعاش ماتەريالدارىن دايىندىۋ، نۇسقاسىن سىزۋ، ماتەريال ءتۇسىرۋ، ناقىشتاۋ، مايدالاۋ، سىرلاۋ، قۇلاق كۇيىن كەلتىرۋ، دىبىسىن سىناۋ كەرەك. ءاربىر جۇمىس بارىسىندا قۇدابەردى ىجداعاتتىلىقپەن ىستەپ، ءاربىر مۇزىكا اسپابىنىڭ ساپالى بولىپ شىعۋىنا شىنايى كەپىلدىك ەتتى.

"قازىر تۇرمىسىمىز جاقسارىپ، مۇزىكا اسپاپتارىن ۇيرەنەتىندەر بارعان سايىن كوبەيۋدە". قۇدابەردى جانىندىعى دۇتتاردى قولىنا الىپ: "بۇل جەرگىلىكتى تۇت اعاشىنان جاسالعان، دۇتتار جاساۋ ءبىرشاما وڭاي، ءبىراق ونى جوندەپ اشكەيلەۋگە كوپ ۋاقىت كەتەدى"، ـ دەدى.

قۇدابەردى باكىمەن اق ـ قارا تاقتايلاردى ۇساقتاپ جونىپ، اق ـ قاراسىن ءبولىپ الىپ، بىردەن ـ بىردەن اسپاپتارعا جاپسىردى.

"قاناعاتتانارلىقتاي ءونىم جاراتۋ ءۇشىن، ءاربىر بارىسقا ەرەكشە ابايلاۋ كەرەك، مۇندىعى اعاش ماتەريالدارىنىڭ قۇراستىرىلۋى گۇل ويۋدان دا ماڭىزدى، ابايلاماسا مۇزىكا اسپاپتارىنىڭ دىبىسىنا نقىال جاسايدى". قۇدابەردى بىلاي دەدى: "قولونەرگە قان ـ تەر سىڭەتىندىكتەن، ونىڭ باعاسى دا ۇقساماي دى. دۇتتاردىڭ 500 يۋاندىعى دا، 5000 يۋاندىعى دا بار، قايسى ءتۇرىن ۇناتقانىڭىزعا قارايمىز".

اڭگىمە ارىسىندا قاشقار قالاسىنىڭ تۇرعىنى ماەمەت تۇرسۇن دۇكەنگە كەلىپ، بالاسىنا ءبىر راۋاپ ساتىپ الماقشى بولدى.

"قۇدابەردىنىڭ جاساعان مۇزىكا اسپاپتارى وتە جاقسى، اتاعى السقا تاراعان". مۇزىكا اسپاپتارى سامسىپ تۇرعان قابىرعادان ماەمەت ءبىر راۋاپتى تاڭداپ الىپ، دىبىسىن سناپ كوردى، تامىلجعان ءۇن ءبىرتالاي ساياحاتشىنى ايالداپ تىڭداۋعا، قورالانىپ سۇرەتكە تۇسۋگە باۋرادى.

دۇكەندە ساياحاتشىلار مۇزىكا اسپاپتارىنىڭ جاسالۋىنىڭ بارلىق بارىسىن كورە الادى. ساياحاتشىلار اسپاپ تاڭداعاندا قۇدابەردى ساياحاتشىلاردىڭ قاجەتىنە قاراي ءاربىر مۇزىكا اسپابىنىڭ ەرەكشەلىگىن جالىقپاي ءتۇسىندىردى. "راۋاپتىڭ 7 دشەگى بولادى، تۇرلىشە ماتەريالدان جاسالعان مۇزىكا اسپابىنىڭ دىبىسى دا تۇرلىشە بولادى. ورىك اعاشىنان جاسالعان اسپاپتىڭ دىبىس ساپاسى ءبىرشاما جاقسى شعادى". قۇدابەردى بىلاي دەدى: "جايشىلمقتا ءبىر راۋاپ جاساۋعا 15 كۇن اينالاسىندا ۋاقىت كەتەدى، الايدا ادەمى ءبىر راۋاپ جاساۋ ءۇشىن، از دەگەندە، ءبىر اي اينالاسىندا ۋاقىت قاجەت".

(جالعاسى 4 ـ بەتتە)

(باسى 1 ـ بەتتە)

استىق ەگەتىن ءمىرى وتباسىلارىمەن، قىستاق كادرلارىمەن ىشكەرىلەي اڭگىمەلەسىپ، "جازعى ءۇش جۇمىس" جاعىندىعى ءوندىرىس، كومباينىمەن ءونىم جيناۋ قىزمەتىن ويداعىداي ىستەۋدى كەزەكتەگى ماڭىزدى ساياسي مىندەت رەتىندە مىقتاپ يگەرىپ، ناقتى يگەرىپ، ويداعىداي يگەرىپ، ءبيداي ورۋدى دەن قويا ۇيمداستىرىپ، جازعى استىقتىڭ جيناۋعا تيىستىلەرىن تۇگەل جيناۋعا، ءتۇيىر ءدان قالدىرماي قامبالاۋعا بار كۇشپەن كەپىلدىك ەتۋدى باسا دارىپتەدى.

شينجياڭ ساڭمايىۋان شەكتى جاۋاپكەرشىلىك سەرىكتەستىگىنىڭ استىق زاپاس قامباسىندا ەركىن تۇنياز قامباداعى استىقتىڭ ساپاسىن، قامبادا ساقتاۋ قۇرىلعىلارىنىڭ شارت ـ جاعدايىن ەگجەي ـ تەگجەيلى تەكسەرىپ، استىق قورى، ساقتاۋ تەحنيكالىق ولشەمى، حاۋىپسىزدىگى باسقارۋ سياقتى جاعدايلاردى ۇعىستى. سانجى استىق توبى قۇتىبي استىق ـ ماي شەكتى جاۋاپكەرشىلىك سەرىكتەستىگى ۇگۇڭتاي قالاشعى استىق پۇنكتىندە ەركىن تۇنياز استىق ساتىپ الۋ، ساپاسىن تەكسەرۋ جانە قامباعا ەنگىزۋ ءتارتىبى سياقتى جاعدايلاردى ەگجەي ـ تەگجەيلى ۇعىستى. ول بىلاي دەپ باسا داڭعىلاپ ايتتى: استىق ساتىپ الۋدىڭ ءتۇرلى بۇيىندارىنداعى جاۋاپكەرشىلىكتى ناقتىلاندىرىپ، استىق الاتىن ادام بولۋدى، استىق الاتىن اقشا بولۋدى، استىق جيناتىن قامبا بولۋدى، استىق تاسيتىن كولىك بولۋدى شىنايى ورىندالۋ كەرەك.

قۇتىبي اۋىل شارۋاشىلىق ـ ساۋدا بانكەسىنىڭ ۇگۇڭتاي تارماق بانكەسىندە ەركىن تۇنياز وسى بانكەنىڭ جۇمىس جۇرگىزۋ جاعدايىن ەگجەي ـ تەگجەيلى ۇعىسىپ، اۋىل شارۋاشىلىعىنا، اۋىل ـ قىستاقتا، شارۋالارعا قىزمەت وتەۋگە ۇزدىكسىز تابانداي بولۋدى تالاپ ەتىپ، شاعىن، ۇساق كاسىپورىندارعا قىزمەت وتەۋ سىندى بازار ورىنىنان اۋىتقىماۋدى، جالپىعا ءتيىمدى قارىز اقشا تاراتۋدى جەدەلدەتىپ، حاۋىپ ـ قاتەردەن ساقتانۋعا جانە ونى تىزگىندەۋگە كۇش سالىپ، اۋىل ـ قىستاقتى گۇلدەندىرۋ جانە اۋدان ءوڭىرى ەكونوميكاسىنىڭ جوعارى ساپالى دامۇىنا ۇلەس قوسۋ كەرەك دەپ دارىپتەدى.

ەركىن تۇنياز قۇتىبي اۋدانىندا بۇرىنعى فىڭيۋان كومىر كەنى كەن رايونىنا بارىپ، قۇرىلعىلاردى شاعۋ، حاۋىپسىزدىگىنە باعالاۋ، ەكولوگيانى قالپىنا كەلتىرۋ، جاسىلداندىرۋ سياقتى جاعدايلاردى دى ەگجەي ـ تەگجەيلى تەكسەردى. ول بىلاي دەپ باسا دارىپتەدى: ءوندىرىس حاۋىپسىزدىگى تانىمىن شىنايى كۇشەيتىپ، ءوندىرىس حاۋىپسىزدىگىنە قۇزاۋ ـ جەتەكشىلىك ەتۋدى، تەكسەرۋدى كۇشەيتىپ، ەكولوگيانى قالپىنا كەلتىرۋ ايىق الىسىن جەدەلدەتىپ، تۇنىق سۋ، جاسىل تاۋدى قورعاۋ كەرەك. گۇنىڭ شينجياڭ كۇڭانگوۋ كەن كاسىبى شەكتى جاۋاپكەرشىلىك سەرىكتەستىگىندە ەركىن تۇنياز بىلاي دەپ اتاپ كورسەتتى: مەملەكەتتىك كەن حاۋىپسىزدىگى بويىنشا كومەكتەسۋ ـ سۇيەمەلدەۋ، جەتەكشىلىك ەتۋ گرۋپپاسى اڭىس ەتكەن ماسەلەلەردى رەتتەۋ ـ تۇزەتۋدى ويداعىداي بىستەپ، زەردەلى كەن قۇرىلىسىن كۇشەيتىپ، كەن حاۋىپسىزدىگى دەڭگەيىن جوعارىلاتۋ كەرەك.

ەركىن تۇنياز تەكسەرۋ ـ زەرتتەۋ جۇرگىزگەندە بىلاي دەپ اتاپ كورسەتتى: استىق حاۋىپسىزدىگى سىندى وسى ارقاۋدى باستان ـ ايىق مىقتاپ شىراتىپ، جاۋاپكەرشىلىكتى باتىل ارقالاپ، ەگىستىك جەرلەردى قورعاۋ قىزىل سىزىعىن قاتاڭ ساقتاپ، سورتتى تۇقىم تەحنيكاسىنان قامال الۋدى كۇشەيتىپ، ەگىمشىلىك عىلىم ـ تەحنيكالىق قۇرامىن جوعارىلاتىپ، اۋىل شارۋاشىلىعىنا عىلىم ـ تەحنيكانىڭ قاناتىن ءبىتىرۋ كەرەك. پارتيا ورتالىق كوميتەتى مەن مەملەكەتتىك كەڭەستىڭ اۋىل ـ قىستاقتى كۇشەيتۋ، اۋىل شارۋاشىلىعىنا تيىمدىلىك جاساۋ، شارۋالاردى بايىتۋ ساياساتتارىن ناقتاپ تيانىاقتاندىرىپ، شارۋالاردىڭ كىرىسىن ارتتىرۋدى ءتۇيىندى تۇردە ارقاۋ ەتىپ، اۋىل شارۋاشىلىعىن بولاشاعى بار كاسىپ سالاسىنا، دىقان بولۋدى باۋراۋ قۇاتى بار كاسىپ سالاسىنا، اۋىل ـ قىستاقتى تىنىش ءومىر، شات ـ شادىمان ترشىلىك كەشەتىن مەكەنگە شىن مانىندە اينالدىرۋ كەرەك. "ءارادىيىم قام جەپ تۇراتىن" جاۋاپكەرشىلىك سەزىمىمەن جانە كوكەي تەستىلىك سەزىمىمەن قاراستى جەردىڭ باسقارۋ جاۋاپكەرشىلىگىن، تاراۋلاردىڭ باقلاۋ ـ باسقارۋ جاۋاپكەرشىلىگىن جانە كاسىپورىندارداعى تۇلعالىق جاۋاپكەرشىلىگىن قاتايتىپ، ناقتىلاندىرىپ، ءوندىرىس حاۋىپسىزدىگى قىزمەتتەرىن بار كۇشپەن ويداعىداي مىقتى يگەرىپ، حالىق بۇقارا سىنىڭ ءومىرى مەن مال ـ مۇلكىنىڭ حاۋىپسىزدىگىن جانە قوعامدىق كەلەلى جاعدايدىڭ ورنىقتىلىعىن شىنايى قامتاماسىز ەتۋ كەرەك.

(باسى 1 ـ بەتتە)

كابەل ءوندىرىسىن مودەلدەندىرۋ جانە ماتەريال پايدالانۋدى ادامسىز ىستەۋ جۇزەگە اسىرىلاندىقتان، سەحتىك ءوندىرىس قۇاتى ءونىمدى جوعارىلادى.

قازىر ەرەكشە ترانسفورماتور زەرەدەلى كابەل كاسىپ سالاسى باقشاسىنىڭ 2 ـ مەرزىمدىك جابدىقتارىن قۇراستىرۋ، سناقتان وتكىزۋ قىزمەتى جۇرگىزىلۋدە، بارلىعى سالىنىپ بولعاننان كەيىن، باتىس سولتۇستىكتەگى ەڭ ۇلكەن سيفرلانعان ەلەكتر سىمىن، كابەلىن شوعىرلى زەرتتەپ جاساۋ جاعىنداعى جاڭالىق اشۋ جاڭا بازاسىنا اينالادى.

"'8 ءىرى كاسىپ سالاسى شوعىرى' قۇرىلىسىن ارقاۋ ەتكەن شينجياڭ جابدىق جاساۋ كاسىبى سالاسىنداعى كاسىپورىندار ولقىلقتاردى تولقتاپ، شىڭدالىپ، نەگىزدى كۇشەيتىپ، ارتۋ ارىنى كۇشتى بولدى". اۆتونوميالى رايوندىق ونەركاسىپ جانە ينفورماتسيالاندىرۋ مەڭگەرمەسى جابدىق ونەركاسىبى باسقارماسىنىڭ باستىعى ماۋ يحۇ بىلاي دەدى: الدىڭعى جارتى جىلدا بۇكىل رايونىمىزدىڭ جابدىق جاساۋ كاسىبىندەگى ەلەكتر جەتكىزۋ، كەرنەۋ وزگەرتۋ كاسىپ سالاسى ءۇرتىس جىلدام ارتىپ، جاڭا ەنەرگيا جابدىقتارىن تۇتاسىمەن جاساۋ قابىلەتى جەدەل جوعارىلادى.

الدىڭعى جارتى جىلدا جينفىك عىلىم ـ تەحنيكا شەكتى جارنا سەرىكتەستىگىنىڭ موري جەل ەلەكتر زەردەلى جاساۋ كاسىپ سالاسى بازاسىنىڭ تۇڭعىش گەنەراتور اگراگاتى ءوندىرىس جەلسىنەن شقتى. "جوعارى قۇاتتى جەل ەلەكتر نەگىزگى بىلىك قازانشىعى سياقتى شەشۋشى ۇساق بولشەكتەر تەحنيكاسىن زەرتتەۋ ـ اشۋ قىزمەتىندە كەزەڭدىك ىلگەرىلەۋشىلىككە قول جەتتى"، ـ دەدى شينجياڭ جينفىك عىلىم ـ تەحنيكا جارنا شەكتى سەرىكتەستىگىنىڭ ورىنباسار باس القا باستىعى، قوسمشا شينجياڭ ۇلكەن رايونىنىڭ القا باستىعى گاۋ جينشان.

شينجياڭنىڭ جەل ەلەكتر سالاسىنداعى باستاماشى كاسىپورىن رەتىندە، جينفىك عىلىم ـ تەحنيكا جارنا شەكتى سەرىكتەستىگىنىڭ قازىر بۇكىل شينجياڭدا 5 زاۋودى بار، ءوندىرىس قۇاتى 13 ميللىون 500 مىڭ كيلوۋاتقا جەتىپ وتىر.

اۆتونوميالى رايوندىق ونەركاسىپ جانە ينفورماتسيالاندىرۋ مەڭگەرمەسىنىڭ ساندى مالىمەتىندە كورسەتىلۋىنشە، قازىر بۇكىل شينجياڭدا جەل ەلەكتر تۇتاس گەنەراتور اگراگاتتارى بار كاسىپورىندارداعى سانى 10عا جەتىپ، جالپى گەنەراتور اگراگاتتارىنىڭ ءوندىرىس قۇاتى ءۇرتىس 2 جەل ەسەلەنگەن، مەجەمەن جىل سوڭىندا 30 ميللىون كيلوۋاتتان اسىپ، بيىل جەكە گەنەراتورلاردىڭ ءبىرىنىڭ 10 مەگاۋاتتان اسىپ، شينجياڭنىڭ جەل ەلەكتر بايلىعىن اشۋدىڭ، پايدالانۋدىڭ پارمەندى جەبەيدى ەكەن.

"جاساۋ كاسىبى ـــ تۇلعالىق ەكونوميكانىڭ نەگىزگى تۇلعاسى، جوعارى ساپالى دامۇدىڭ جۇزەگە اسىرۋدىڭ نەگىزگى شايقاس مايدانى ءارى بولاشاقتاعى دامۇدىڭ ستراتەگيالىق باسىمدىعىن قالىپتاستىرۋدىڭ ماڭىزدى تىرەگى". اۆتونوميالى رايوندىق دامۇ جانە رەفورما كوميتەتى ەكونوميكانى زەرتتەۋ ورنى جالپىلىق ەكونوميكانى زەرتتەۋ بولىمشەسىنىڭ كومەكشى زەرتتەۋشىسى لي يىڭفىك مىنالاردى ءبىلدىردى: شينجياڭ، ءسوز جوق، بايلىق ارتقىشلىعىن، وڭىرلىك ورىن ەرەكشەلىگىن جانە كاسىپ سالاسى نەگىزىن تياناق ەتىپ، ساپانى ءبىرىنشى ورىنعا قويۋعا، ونىمدىلىككە الدىمەن ءمان بەرۋگە تابانداي بولىپ، قامداۋ جاعىنداعى قۇرىلىمدىق رەفورمانى تەرەڭدەتۋدى نەگىزگى جەلى، عىلىم ـ تەحنيكادا جاڭالىق اشۋدى نەگىزگى قوزعاۋشى كۇش ەتىپ، جاساۋ كاسىبىنىڭ جوعارى دەڭگەيلىلىگىنە، زەردەلىلىگىنە، جاسىل بولۋعا قاراي تيپ وزگەرتۋىن كۇش سالا ىلگەرىلەتىپ، عىلىم ـ تەحنيكالىق قۇرامى جوعارى، ەكونوميكالىق ونىمدىلىگى جاقسى، بايلىق شىعىنى تومەن، ورتا بىلعانشى از، ادام كۇشى بايلىعى باسىمدىعى تولىق ساۋلەلەندىرىلەتىن ونەركاسىپتى دامىتۋ جولىمەن قۇلشىنا ءجۇرىپ، سول ارقىلى مەملەكەتتىك دامۇ جالپى جاعدايىنا اناعۇرلىم ويداعىداي قىزمەت وتەۋى كەرەك.

2022 ـ جىلدىڭ سوڭىنا دەيىن شينجياڭدا كولەمنەن جوعارى جابدىق ونەركاسىپ كاسىپورىندارىنىڭ سانى جيىنى 400گە تايادى، نەگىزىنەن، ءۇرىمجى، سانجى، قۇمىل، كورلا، قاراماي سياقتى جەرلەرگە تارالعان.

ماۋ يحۇ بىلاي دەپ تانىستىردى: اۆتونوميالى رايوننىڭ جابدىق جاساۋ كاسىبىنىڭ جوعارى ساپالى دامۇدى جوندىرۋ جانە "14 ـ بەسجىلدىق" دامۇ جوبالارىن جاپىماي تياناقتاندىرىپ، جەل ەلەكتر جابدىقتارىن جانە ەلەكتر جەتكىزۋ، كەرنەۋ وزگەرتۋ جابدىقتارىن نەگىز، ەنەرگيا، حيميا ونەركاسىبى جابدىقتارىن جانە ەنەرگيا ساقتاۋ جابدىقتارىن قوسمشا ەتكەن ەنەرگيا جابدىق كاسىپ سالاسى تىزبەگىن قالىپتاستىرۋعا كۇش سالىپ، جاساۋ كاسىبىندە قۇاتتى رايون ستراتەگيالىق جەدەل اتقارىپ، ەكونوميكانىڭ جوعارى ساپالى دامۇىنا دەم بەرەمىز.

تۇركيا مەدياۋاكىلدەر ۇيىرمەسى شينجياڭعا كەلدى

كوپ نەگىزدى مادەنيەتتى سەزىنىپ، گۇلدەنىپ دامۇدى ءوز كوزدەرىمەن كوردى

□ انار بۇلت \ شينجياڭ گازەتىنىڭ ءتىلشىسى جىڭ جو

قالىڭ ادام قايشالىسقان بازار، ساياحاتشىلاردىڭ ايعاى ۇزىلمەگەن كورىنىس ءوڭىرى، قالىڭ جۇرت ساپىرىلىسقان كوشە، قۇانىشتى جۇزدەر... مىنە بۇل تۇركيالىق بىلىكتى تىلشىلەردىڭ، جازۋشىلاردىڭ ايپارات كوزىندەگى شينجياڭنىڭ شىنايى بەينەسى.

تۇركيا مەدياۋاكىلدەر ۇيىرمەسىندەگىلەر 7 ـ ايدىڭ 9 ـ كۇنىنەن 13 ـ كۇنىنە دەيىن ءۇرىمجى، تۇرپان، قاشقار قاتارلى جەرلەردە ەكسكۇرسيادا، ساپاردا بولدى. ولار بازارلاردى، مۇراجايلاردى، كاسىپورىندارداردى، كورىنىس وڭىرلەرىن، مەكتەپتەردى جانە مەشىتتەردى ارالاپ، شينجياڭنىڭ ەكونوميكا، مادەنيەت، ادامدىق ۇققىنى قامتاماسىز ەتۋ، ءدىني سەنىم ەركىندىگى جانە اۋىل ـ قىستاقتى گۇلدەندىرۋ سياقتى جاقتارىنداعى دامۇشىلىقتاردى، وزگەرىستەردى ىشكەرىلەي ۇعىستى.

"دۇماندى"، "بەرەكەلى"، "ومىرشەڭدىككە تولى"، مىنە بۇلار مەدياۋىيرمەسىندەگىلەردىڭ شينجياڭ جوندەگى ەڭ تەرەڭ اسەرى. 7 ـ ايدىڭ 12 ـ كۇنى كەشكى ساعات 11دە قاشقار بايىرعى قالاسى ءبىر كۇندەگى ەڭ دۇماندى ءساتتى قارسى الدى، ءىين ترەسكەن قالا تۇرعىندارى مەن سىرتتان كەلگەن ساياحاتشىلار گەكحۇن گەچىماننىڭ ايپارات كوزىنە ىلىنگەن اسا تاماشا ماتەريال بولدى. گەكحۇن ورتالىق رادىيو ـ تەلەۋيزيا باس ستانسياسىنىڭ ستامبۇلدا تۇراتىن ءتىلشىسى. ءار بارعان جەرىندە ول مۇرىننا سۋ جەتپەي بەينەجازبالار مەن فوتوسۋرەتتەر تۇسىرەدى. تۇرپان قالاسىندا وۋباي ەلەكترۋندى ساۋدا شەكتى سەرىكتەستىگىن ەكسكۇرسيالاعاندا گەكحۇن كاسىپورىن جاۋاپتىسى ابەيدوللا ومارمەن بىرگە ىقىلاس قويا تىكە تاراتۋدا زات تا ساتتى.

"شينجياڭ نازار اۋدارۋعا ەرەكشە تاتيتىن جەر ەكەن". گەكحۇن بىلاي دەدى: شينجياڭ ەجەلدەن كوپ ۇلت شوعىرلى قونىستانعان ءوڭىر، بۇل ارانىڭ قوعامىنىڭ ورنىقتى بولۋى، ەكونوميكاسىنىڭ دامىعاندىعى، كوپ نەگىزدى مادەنيەتتىڭ قاتار ءومىر ءسۇرۋى، توعىسۋى شينجياڭدى ومىرشەڭدىك كۇشكە تولى ەتىپتى. ەلگە قايتىپ بارعاننان كەيىن ءوزىم تۇسىرگەن بەينەجازبالار جانە ءوز كوزىممەن كورگەن شىنايى جاعداي ارقىلى دۇنيە جۇزىنە شىنايى شينجياڭدى بايانداىمىن.

حاسان بوەن تۇركيانىڭ نەگىزگى اعىمدىق مەدياسى سانالاتىن «رەسپۋبليكا گازەتىنىڭ» بىلىكتى ارناۋلى ستون جازۋشىسى. ول شينجياڭداعى ءار ۇلت بۇقارا سەمەن جاقىن وتىرىپ اڭگىمەلەسىپ، شىنايى ينفورماتسيالارعا يە بولۋدى ءۇمىت ەتىپ كەلگەن بولاتىن. ەكسكۇرسيا، ساپار ايقاتاعاننان كەيىن، ول شينجياڭداعى ساپارىن "كەمەلدى" دەگەن سوزبەن سۋرەتتەدى. "ءار ۇلت حالقىنىڭ جاراسىمدى بىرگە جاساپ جاتقاندىعىن، ءتۇرلى مادەنيەتتىڭ توعىسقاندىعىن كوردىم". حاسان مۇنان دا كوپ ماماندارداردىڭ، وقىمىستىلاردىڭ شينجياڭعا كەلىپ، وسى جەردىڭ وزگەرىسىن ءوز كوزدەرىمەن كورۋىن شىن جۇرەكتەن ءۇمىت ەتەتىندىگىن ايتتى.

ەكسكۇرسيا، ساپار كەزىندە مەدياۋاكىلدەر ۇيىرمەسى شينجياڭداعى قاتىستى جاقتارمەن بەينە ەكراندا اۋىس ـ كۇيىس ءماجلىسىن وتكىزدى. ماجلىستە شينجياڭ ۇيعۇر اۆتونوميالى رايوندىق حالىق ۇكىمەتىنىڭ ايپارات مالىمدەمەشىسى شۇي گۇيشياڭ شينجياڭنىڭ نەگىزگى احۋالىن تانىستىردى. ول بىلاي دەدى: قازىر شينجياڭ قوعامىنىڭ كەلەلى جاعدايى ءۇرتىس ورنىقتى بولۋدا، ەكونوميكانىڭ جوعارى ساپالى دامۇى جۇزەگە اسىرىلىپ، حالقتىڭ تۇرمىسى كورنەكتى جاقسارىپ، ۇلتتار ىنتىماعى بارعان سايىن بەكەمدەلە ءتۇستى، ءدىن سالاسى تاتۋ دا ۇيلەسىمدى، ءار ۇلت حالقىنىڭ تابىس سەزىمى، باقىت سەزىمى، حاۋىپسىزدىك سەزىمى بارعان سايىن كۇشەيدى. ۋاكىلدەر ۇيىرمەسىنىڭ مۇشەلەرى دە وزدەرىنىڭ ەكسكۇرسيا، ساپار بارىسىندا كورگەن ـ بىلگەندەرى تانىستىرىلعان احۋالدىڭ شىنىمەن دالەلدەگەندىگىن ايتتى. ەكى جاق جانە وزدەرى قىزىققان تاقىرىپتار توڭىرەگىندە ىشكەرىلەي كەڭەستى.

جۇڭگو ۇكىمەتىنىڭ ءبىر ميللياردتان 700 ميللىون يۋان قارجى قوسىپ ءپايزاۋات اۋدانىندا قالا، اۋىل اۋىز سۋ حاۋىپسىزدىگى ينجەنەرياسىن اتقارعاندىعىن ءبىلىپ، 470 مىڭنان استام بۇقارانىڭ حاۋىپسىز اۋىز سۋ ماسەلەسى شەشىلگەنىن ۇعىسقاننان كەيىن، مەدياۋىيرمەسىنىڭ مۇشەلەرى بۇعان بەلسەندى باعا بەردى. ولار "ءار جاقتاعى كۇشتەر شينجياڭنىڭ دامۇى ءۇشىن وراسان زور قۇلشىنىس جاساپ، ءار ۇلت حالقىنىڭ تۇرمىسى كورنەكتى جاقساردى" دەپ قارادى.

كونەشار اۋدانىنىڭ ۇلتتىق مۇزىكا اسپاپتارى قىستاعىندا مەدياۋىيرمەسىنىڭ مۇشەلەرى مۇزىكا اسپاپتارىن جاساۋ شەبەرحاناسىنا باردى، راۋاپ، ءىجەك سياقتى ۇلتتىق مۇزىكا اسپاپتارى ولاردى ەرەكشە قىزىقتىردى. جەرگىلىكتى شەبەرلەرمەن اڭگىمەلەسكەننەن كەيىن، ولار جۇڭگو ۇكىمەتىنىڭ جەرگىلىكتى تۇرعىندارداردىڭ تۇرمىس ورناسىن جاقسارتۋىمەن بىرگە، ءار ۇلتتىڭ تاڭداۋلى ءداستۇرلى مادەنيەتىن اشۋ، جالعاستىرۋ جانە قورعاۋ تەبىنىن ارتتىرعاندىعىن ءبىر اۋىزدان القادى.

"جۇڭگونىڭ ادامدىق ۇقىق ىستەرى توتەنشە ءساتتى دامىپتى، ناتيجەسى بىردەن كورىنىپ تۇر". مەدياۋىيرمەسىنىڭ مۇشەسى حاليل كامىل ەردودۇ باتىستاعى ءىشىنارا مەدياالاردىڭ حابارلارى ءوزىنىڭ شينجياڭ جوندەگى كوزقاراسىن بيلەي الماي تىندىعىن ءبىلدىردى.

حاليل تۇركياداعى بىلىكتى مەدياقىزمەتكەرى، كوپ جىلدىڭ الدىندا شينجياڭدا ساپاردا بولعان. ول تەبىرەنە: شينجياڭنىڭ وزگەرىسى زور ەكەن، ـ دەدى. ول ەسكە الىپ بىلاي دەدى: العاش شينجياڭعا كەلگەنىمدە كوشەدە اۆتوكولىك مۇندايى كوپ ەمەس ەدى، ۇشاق سانى دا شەكتى بولاتىن، پويىزدىڭ قارقىنى دا بايباۋ ەدى، ال قازىر ءزاۋلىم عيماراتتار اسپانمەن تالاسىپ، قاتىناسى شار تاراپقا تۇتاسىپتى، ۇرىمجىدەن تۇرپانعا باراتىن ۇشقىر پويىز نەبارى 50 مينۇتتا جەتەدى ەكەن.

تۇركيانىڭ نەگىزگى اعىمدىق مەدياسى سانالاتىن «رەسپۋبليكا گازەتىنىڭ» ءتىلشىسى ماحماد الي گۇلەر بىلاي دەپ قارادى: جۇڭگو ۇكىمەتىنىڭ زور كۇشپەن قولداۋىندا، شينجياڭ جۇڭگودا ەڭ قارىشتاپ دامىعان وڭىرلەردىڭ بىرىنە اينالدى. وسى جىلداردا شينجياڭ كوپتەگەن حالقارالىق كورمە ـ ماجلىستەردى وتكىزىپ، كەڭ كولەمدى حالقارالىق سەلبەستىك ورىستەتتى، وسىنىڭ ءبارى شينجياڭنىڭ وسى زامانعى جىبەك جولىنداعى ءبىر ماڭىزدى ءتۇيىن، وراسان زور دامۇ كومەسكى كۇشىنە يە ەكەندىگىن تولىق دالەلدەيدى.

"باتىس مەدياالارى ىلعي دا جۇڭگونىڭ ادامدىق ۇقىق تاقىرىبىن ويدان شىعارادى، مەنىڭشە، مۇنىڭ ءبارى شىندىققا ساي كەلمەيدى". حاليل مىنالاردى ءبىلدىردى: شينجياڭعا كەلىپ، بۇل ارانىڭ ناقتى جاعدايىن شىنايى كورەر بولساڭ، شينجياڭ حالقىنىڭ باقىتتى تۇرمىس كەشىرىپ جاتقانىن، شينجياڭنىڭ بولاشاعىنان زور ءۇمىت كۇتۋگە بولاتىندىعىن بايقايسىڭ.